

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Tomáše Langáška (soudce zpravodaj) a soudců JUDr. Petra Průchy a JUDr. Ivo Pospíšila v právní věci žalobce: **R. P.**, zastoupený Mgr. Daliborem Lípou, advokátem, sídlem Vyšehradská 12, Karlovy Vary, proti žalovanému: **Ministerstvo vnitra**, odbor azylové a migrační politiky, sídlem Nad Štolou 936/3, Praha 7, týkající se žaloby proti rozhodnutí žalovaného ze dne 29. září 2016 č. j. OAM-1025/ZA-ZA14-LE22-2015, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 10. ledna 2019 č. j. 2 Az 62/2016 - 51,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost žalobce **s e z a m í t á .**
- II. Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III. Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

I. Vymezení případu

[1] Dne 26. listopadu 2015 žalobce požádal o mezinárodní ochranu. Uvedl, že se účastnil demonstrací na Majdanu v roce 2013, zbili jej příslušníci jednotky Berkut. Žalobce na ně podal trestní oznámení a svědčil. Zná plukovníka, který příslušníkům Berkutu velel. Po návratu z Kyjeva žalobce zjistil, že je jeho byt vzhůru nohama, zmizely peníze, zřejmě někdo provedl nějakou prohlídku. Obrátil se na policii, ale ta se jen podívala do bytu a dále nekonala. Po nějaké době mu řekli, aby všechna svá oznámení týkající se událostí v Kyjevě stáhl a že se mu do bytu vloupali obyčejní zloději. Vyhrožovali mu, že pokud oznámení nestáhne, půjde do vězení. Žalobce oznámení nevzal zpět, následně vyhrožovali jeho manželce a ptali se na něj jeho syna. Dne 25. listopadu 2015 odjel žalobce do České republiky, kde žije jeho nemocná matka, o niž se musí starat. Předtím byl v České republice několikrát za prací a za matkou. Hranice

překročil bez dokladů, protože legálně by mu nedovolili odjet. O mezinárodní ochranu žalobce žádá především kvůli matce, dále by chtěl do České republiky dostat svou rodinu – manželce stále vyhrožují, domů k nim chodí policie. Po návratu na Ukrajinu by se žalobce musel stále schovávat.

[2] Při pohovoru žalobce doplnil, že o stažení trestních oznámení ho žádali na policejním oddělení v Židačivu, kde oznamoval vykradení bytu, a to ještě v lednu 2014. Obracel se i na vedoucího oddělení, ten ho však poslal zpět k policistovi, kterému předtím podával oznámení a který se věci odmítl zabývat. Na nadřízené orgány se žalobce neobracel. Trestní oznámení na velitele jednotky Berkut podával žalobce v Kyjevě na Ševčevinský obvod. Poté, co odmítl vzít svá oznámení zpět, mu dali dva dny na rozmyšlenou. Pak začali chodit za manželkou nějaká lidé v civilu s tím, že žalobce podal trestní oznámení na vysoce postaveného člověka, který nemůže mít žádný záznam. Berkut zrušili, ale on tam zůstal velet. Těm lidem v civilu ukázal obvodní policista, kde žalobce bydlí. Někdy nešli k žalobci domů, vyptávali se sousedů. Za manželkou chodili přibližně každých 14 dnů, naposledy asi dva týdny před odjezdem žalobce z Ukrajiny. Obtěžovali i žalobcovu syna ve škole. Od února 2014 se žalobce stěhoval. Na stejném místě zůstával maximálně tři měsíce, problémy s policií ustaly. Dále se stěhoval, protože měl strach, že by ho mohli najít. O vnitřním přesídlení žalobce nepřemýšlel, neví, proč by se měl stěhovat, když nic neudělal. S manželkou zůstal v telefonickém kontaktu, měnil SIM karty. Před odjezdem bydlel žalobce ve Lvově. Bezprostředním důvodem odjezdu žalobce z Ukrajiny bylo, že mu neustále volala nemocná matka, která žije v České republice, aby jí přijel pomoci. Žalobce chtěl odjet už dřív, ale musel si na cestu vydělat peníze. Poprvé odjel žalobce už v lednu 2015, ale po naléhání manželky se vrátil zpět. Po příjezdu do České republiky jel žalobce rovnou do příjímacího střediska v Zastávce, matku nenavštívil. Žalobce nebyl nijak politicky aktivní, v prosinci 2013 jel s rodinou na svátky do Kyjeva. Jeden večer se šel podívat na Majdan a zrovna tam zmlátili lidi. Jiné problémy se státními orgány neměl.

[3] Dne 31. prosince 2015 bylo žalobci uloženo správní vyhoštění spojené se zákazem vstupu na území členských států Evropské unie po dobu jednoho roku. Důvodem byl neoprávněný pobyt žalobce na území České republiky.

[4] Rozhodnutím označeným v záhlaví žalovaný žalobci neudělil žádnou z forem mezinárodní ochrany podle § 12 - § 14b zákona č. 325/1999 Sb., o azylu, ve znění pozdějších předpisů. Konstatoval, že žalobci, který nebyl nikdy politicky aktivní, nehrozí pronásledování pro uplatňování politických práv a svobod ani vážná újma ve smyslu § 14a odst. 2 zákona o azylu. Současná ukrajinská vláda aktivně podporovala události na Majdanu, jichž se měl žalobce zúčastnit. Jednotka Berkut byla rozpuštěna a násilné zásahy proti demonstrantům jsou vyšetřovány. Žalovaný dále poukázal na rozpor ve výpovědi žalobce, který nejprve uvedl, že jej osobně zbili příslušníci jednotky Berkut, následně však tvrdil, že se šel na Majdan jen podívat a viděl, jak tam zbili nějaké lidi. Podle dostupných zpráv lze navíc na Ukrajině vyhledat ochranu před trestnou činností a porušováním práv a svobod. Žalobce se však v souvislosti s výhrůzkami na příslušné orgány neobrátil, ačkoli postup dotčených policistů byl nezákonný. Ani ozbrojený konflikt na východě Ukrajiny není důvodem pro udělení mezinárodní ochrany žalobci, který pochází ze západní části země (Lvovská oblast). Žalovaný dále neshledal žádný důvod hodný zvláštního zřetele, který by musel zvážit s ohledem na institut humanitárního azylu.

[5] Žalobu proti rozhodnutí žalovaného zamítl Městský soud v Praze (dále jen „městský soud“) rozsudkem označeným v záhlaví. Konstatoval, že obavu z nástupu vojenské služby žalobce vyjádřil až v žalobě, avšak bez bližší specifikace. Městský soud uvedl, že branná povinnost je legitimní státoobčanskou povinností a odmítání jejího výkonu není důvodem pro udělení mezinárodní ochrany. Dle názoru městského soudu posoudil žalovaný správně

pokračování

i otázku udělení humanitárního azylu žalobci. Ve vztahu k obavám žalobce z příslušníků jednotky Berkut přisvědčil městský soud žalovanému, že měl žalobce možnost obrátit se s žádostí o ochranu na ukrajinské státní orgány. Městský soud se ztotožnil s názorem žalovaného i ve vztahu ke konfliktu probíhajícímu na východě Ukrajiny.

II. Kasační stížnost a průběh řízení o ní

[6] V kasační stížnosti stěžovatel městskému soudu vyčítá v první řadě, že nedostatečně vypořádal jeho námítky proti rozhodnutí žalovaného týkající se zjištěného skutkového stavu a nesplnění podmínek pro udělení mezinárodní ochrany. Stěžovatel považuje za nepřezkoumatelné už rozhodnutí žalovaného a městský soud pochybil tím, že je potvrdil. V řízení před žalovaným bylo dostatečně prokázáno, že stěžovateli hrozí vážná újma ze strany bývalých příslušníků „elitní prorežimní a všehoschopné jednotky Berkut“ a že by se mu ze strany domácích orgánů nedostalo včasné ochrany. Zásadní nebezpečí pro jeho někdejší činnost v domovské zemi stěžovateli totiž hrozí zčásti právě ze strany příslušníků státních orgánů. Stěžovatel se dále domnívá, že žalovaný vychýlil důkazní břemeno v neprospěch stěžovatele. Městský soud měl přihlídnout k výjimečné osobní situaci stěžovatele, jehož matka potřebuje péči a který by na Ukrajině nebyl schopen uživit rodinu, a zavázat žalovaného k opětovnému posouzení, zda jsou v případě stěžovatele důvody hodné zvláštního zřetele pro udělení humanitárního azylu.

[7] Žalovaný ve vyjádření ke kasační stížnosti setrval na správnosti svých závěrů a nepovažuje za vadu napadeného rozsudku, že se s nimi městský soud ztotožnil a převzal je.

[8] Nejvyšší správní soud zaslal vyjádření žalovaného na vědomí stěžovateli.

III. Posouzení kasační stížnosti Nejvyšším správním soudem

[9] Vzhledem k tomu, že posuzovaná kasační stížnost se týká mezinárodní ochrany, zvažoval Nejvyšší správní soud, zda svým významem podstatně přesahuje vlastní zájmy stěžovatele ve smyslu § 104a zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „s. ř. s.“). Ve svém usnesení ze dne 26. dubna 2006 č. j. 1 Azs 13/2006 - 39, č. 933/2006 Sb. NSS, Nejvyšší správní soud toto ustanovení vyložil následovně: „*Přesahem vlastních zájmů stěžovatele [...] je jen natolik zásadní a intenzivní situace, v níž je – kromě ochrany veřejného subjektivního práva jednotlivce – pro Nejvyšší správní soud též nezbytné vyslovit právní názor k určitému typu případů či právních otázek. [...] O přijatelnou kasační stížnost se tak prakticky může jednat v následujících typových případech: 1) Kasační stížnost se dotýká právních otázek, které dosud nebyly vůbec či nebyly plně řešeny judikaturou Nejvyššího správního soudu. 2) Kasační stížnost se týká právních otázek, které jsou dosavadní judikaturou řešeny rozdílně. Rozdílnost v judikatuře přitom může vyvstat na úrovni krajských soudů i v rámci Nejvyššího správního soudu. 3) Kasační stížnost bude přijatelná pro potřebu učinit tzv. judikatorní odklon. To znamená, že Nejvyšší správní soud ve výjimečných a odůvodněných případech sezná, že je namístě změnit výklad určité právní otázky, řešené dosud správními soudy jednotně. 4) Další případ přijatelnosti kasační stížnosti bude dán tehdy, pokud by bylo v napadeném rozhodnutí krajského soudu sbledáno zásadní pochybení, které mohlo mít dopad do hmotně-právního postavení stěžovatele*“, což bude v zásadě tehdy, pokud krajský soud nerespektuje ustálenou judikaturu a nelze vyloučit opakování tohoto pochybení v budoucnu, nebo pokud krajský soud hrubě pochybí při výkladu aplikovaných právních norem.

[10] Nejvyšší správní soud dospěl k závěru, že námitky vznesené stěžovatelem nelze vypořádat pouhým odkazem na dosavadní judikaturu týkající se obdobných situací, jak je v usneseních o odmítnutí kasační stížnosti pro nepřijatelnost obvyklé, a proto kasační stížnost přijal k věcnému přezkumu.

[11] Nejvyšší správní soud nesouhlasí se závěrem žalovaného, že stěžovatelovy „výpovědi obsahují zásadní a nijak nevysvětlitelný rozpor, když ve své žádosti o udělení mezinárodní ochrany tvrdil, že jeho osobně na Majdanu zůstaly jednotky Berkut, při pohovoru však vypověděl, že na Majdan se šel pouze jeden večer podívat, když byl s rodinou v Kyjevě, kam jel na svátky, a při té příležitosti viděl jak jednotka Berkut zůstala nějaké lidi“ (str. 4 a 5 žalobou napadeného rozhodnutí). V žádosti o mezinárodní ochranu stěžovatel uvedl: „V roce 2013 jsem byl v prosinci na Majdanu v Kyjevě. Lidi chodili po ul. Institutská, zůstali nás příslušníci Berkut.“ Při pohovoru k žádosti stěžovatel na otázku, zda byl ve své vlasti veřejně či politicky aktivní, odpověděl: „Ne, byl jsem jen prostý člověk, zúčastnil jsem se jen Majdanu v Kyjevě, a to byla moje chyba. Nikdy jsem nebyl v Kyjevě, jeli jsme s manželkou a dětmi na svátky do Kyjeva. Já jsem se zašel v době těch událostí v prosinci na jeden večer podívat na Majdan a tam zrovna zmlátili lidi. Co se týče politiky, nikdy jsem se jí nijak neúčastnil.“ Dle názoru Nejvyššího správního soudu nejsou tato tvrzení nutně neslučitelná. To, co stěžovatel uvedl při pohovoru, lze totiž vykládat tak, že zrovna ten den, kdy se šel podívat na Majdan, tam zmlátili lidi, mezi nimi i stěžovatele. Naopak z toho nelze učinit jednoznačný závěr, že stěžovatel mezi zmlácenými lidmi nebyl a pouze násilí přihlížel. Měl-li žalovaný dojem, že si stěžovatel protirečí, mohl se jej na domnělý rozpor doptat. Pokud tak však neučinil, nemůže stěžovateli (byť nad rámec nutného odůvodnění svého rozhodnutí) domnělý rozpor, lze-li jej bez větších obtíží vysvětlit, přičítat k tíži.

[12] Nejvyšší správní soud nicméně nepovažoval za nutné vracet věc žalovanému k doplnění skutkových zjištění týkajících se násilí ze strany příslušníků jednotky Berkut na demonstraci na Majdanu, neboť nejsou pro rozhodnutí věci stěžejní. I kdyby bylo tvrzení stěžovatele pravdivé, nesplňoval by podmínky pro udělení mezinárodní ochrany, a to z následujících důvodů.

[13] Podle § 12 zákona o azylu se cizinci udělí mezinárodní ochrana ve formě azylu, *bude-li v řízení o udělení mezinárodní ochrany zjištěno, že cizinec a) je pronásledován za uplatňování politických práv a svobod, nebo b) má odůvodněný strach z pronásledování z důvodu rasy, pohlaví, náboženství, národnosti, příslušnosti ke určité sociální skupině nebo pro zastávání určitých politických názorů ve státě, jehož občanství má, nebo, v případě že je osobou bez státního občanství, ve státě jeho posledního trvalého bydliště.*

[14] Nejvyšší správní soud připomíná, že „*smyslem práva azylu je poskytnout žadateli ochranu; nejde však o ochranu před jakýmkoliv negativním jevem v zemi původu; nárok na udělení azylu vzniká jen z důvodů vypočtených v § 12 zákon o azylu*“ (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 6. listopadu 2009 č. j. 6 Azs 12/2003 - 49, srov. též rozsudky ze dne 20. března 2006 č. j. 4 Azs 46/2005 - 80 a ze dne 25. srpna 2006 č. j. 8 Azs 170/2005 - 90). Původci pronásledování žadatele o mezinárodní ochranu tak musejí být motivováni některým z azylově relevantních důvodů (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 11. srpna 2010 č. j. 2 Azs 9/2010 - 83).

[15] Stěžovatel však ve správním řízení výslovně popřel, že by aktivně zastával jakýkoli politický názor. Na demonstraci na Majdanu se ocitl – dle svého tvrzení – více méně náhodou. Sice je pravděpodobné, že by mu tehdy zasahující policejní jednotky připisovaly politické přesvědčení, které demonstranti na Majdanu vyjadřovali, stěžovatelem tvrzený strach však s touto okolností souvisí jen velice okrajově. Uváděný nátlak ze strany bývalého velitele dnes již zrušené zvláštní jednotky Berkut, aby stěžovatel stáhl své trestní oznámení, totiž zjevně nesouvisí s politickým názorem stěžovatele, jenž by mu mohl být v souvislosti s jeho přítomností na Majdanu připisován, nýbrž s tím, že stěžovatel tohoto velitele zná (nebo to alespoň tvrdí) a obvinil jej z násilí proti demonstrantům na Majdanu. Nejvyšší správní soud dále považuje za vhodné vyzdvihnout závěr žalovaného, že „*na protivládních demonstracích v r. 2013 vyjádřené názory*

pokračování

zcela korespondují s názory a oficiální politikou současné [ukrajinské] vlády. Je tedy krajně nepravděpodobné, že by [stěžovatel] mohl na Ukrajině v souvislosti s účastí na tzv. majdanu čelit jakýmkoli problémům či dokonce pronásledování.“

[16] Z výpovědi stěžovatele navíc vyplývá, že jeho bezprostřední motivací k opuštění Ukrajiny nebyl strach z pomsty bývalých příslušníků jednotky Berkut, nýbrž starost o invalidní matku, která má v České republice povolen trvalý pobyt. Stěžovatel uvedl, že se od února 2014 přibližně každé tři měsíce stěhoval a ačkoli si vždy v místě pobytu našel práci, neměli už další potíže. Poprvé stěžovatel odjel z Ukrajiny v lednu roku 2015, avšak hned se vrátil, protože si to přála manželka. Ani poté jej nikdo z příslušníků bývalé jednotky Berkut ani žádný policista nekontaktoval. Až v listopadu 2015 stěžovatel opustil Ukrajinu a požádal v České republice o mezinárodní ochranu, přičemž však uvedl, že jeho důvodem pro odjezd z Ukrajiny bylo, že mu neustále volala matka, aby přijel, pomohl jí a vozil ji na rehabilitace.

[17] Tyto okolnosti zároveň svědčí o tom, že stěžovateli nehrozí skutečné nebezpečí vážné újmy ve smyslu § 14a zákona o azylu. Nejvyšší správní soud připomíná svou konstantní judikaturu, která pro zkoumání důvodnosti obav, že cizinec utrpí v zemi původu vážnou újmu, aplikuje test „reálného nebezpečí“ – srov. například rozsudek ze dne 26. března 2008 č. j. 2 Azs 71/2006 - 82: „Povinnost nevystavit žadatele o azyl mučení nebo nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu [...] je dána, pokud hrozí ‚reálné nebezpečí‘, že bude takovému zacházení vystaven. [...] ‚reálným nebezpečím‘ (srov. rovněž § 14a odst. 1 zákona o azylu, jež užívá ve stejném významu slovní spojení ‚skutečné nebezpečí‘) nutno rozumět, že ve významném procentu případů obdobných situací stěžovatele dojde k nežádoucímu následku, takže stěžovatel má dobré důvody se domnívat, že takovýto následek může s významnou pravděpodobností postihnout i jeho“ (viz též rozsudky ze dne 27. května 2015 č. j. 2 Azs 52/2015 - 52 či ze dne 14. června 2007 č. j. 9 Azs 23/2007 - 64, č. 1336/2007 Sb. NSS). Tato judikatura navazuje na výklad článku 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod ze strany Evropského soudu pro lidská práva (srov. například rozsudky ze dne 20. března 1991 ve věci *Cruz Varas a další proti Švédsku*, stížnost č. 15576/89, a ze dne 30. října 1990 ve věci *Vilvarajah a další proti Spojenému království*, stížnosti č. 13163/87, 13164/87, 13165/87, 13147/87 a 13148/87), který ve svých rozhodnutích zohledňuje i Ústavní soud (srov. náleze ze dne 30. ledna 2007 sp. zn. IV. ÚS 553/06, N 17/44 SbNU 217). Skutečnosti uváděné stěžovatelem nesvědčí o tom, že by byla jakákoli „odplata“ ze strany příslušníků dnes již zrušené jednotky Berkut v současnosti pravděpodobná.

[18] Nejvyšší správní soud se ztotožňuje i s důvodem, pro nějž neshledal tvrzené potíže stěžovatele azylově relevantními městský soud, jímž je skutečnost, že ukrajinský právní řád zajišťuje ochranu občanů před kriminálním jednáním jednotlivců (jak Nejvyšší správní soud opakovaně uznává ve své judikatuře – viz například usnesení ze dne 27. května 2015 č. j. 2 Azs 52/2015 - 52, ze dne 27. října 2015 č. j. 2 Azs 210/2015 - 25, ze dne 19. května 2016 č. j. 5 Azs 220/2015 - 35, ze dne 15. ledna 2015 č. j. 7 Azs 265/2014 - 17, ze dne 19. ledna 2017 č. j. 10 Azs 238/2016 - 33 a ze dne 7. srpna 2013 č. j. 1 Azs 9/2013 - 36 či rozsudek ze dne 9. května 2018 č. j. 4 Azs 89/2018 - 27). Žalovaný vycházel z toho, že se stěžovatel nepokusil upozornit na postup policistů jejich nadřízené, což stěžovatel nepochybně mohl. Lze tedy uzavřít, že se neobrátil se žádostí o pomoc na kompetentní orgány v zemi původu, ačkoli tuto možnost měl.

[19] Ani ve vztahu k možnosti udělení humanitárního azylu nelze považovat kasační stížnost za důvodnou. Dle konstantní judikatury Nejvyššího správního soudu lze spatřovat smysl tohoto institutu „v tom, aby rozhodující správní orgán měl možnost azyl poskytnout i v situacích, na něž sice nedopadá žádná z kautel předpokládaných taxativními výčty ustanovení § 12 a § 13 zákona o azylu, ale v nichž by bylo přesto patrné ‚nehumánní‘ azyl neposkytnout. [...] Správní orgán díky tomu může zareagovat

nejen na varianty, jež byly předvídatelné v době přijímání zákona o azylu jako obvyklé důvody udělování humanitárního azylu – sem lze příkladmo zařadit například udělování humanitárního azylu osobám zvláště těžce postiženým či zvláště těžce nemocným; nebo osobám přicházejícím z oblastí postižených významnou humanitární katastrofou, ať už způsobenou lidskými či přírodními faktory – ale i na situace, jež předvídané či předvídatelné nebyly“ (rozsudky ze dne 11. března 2004 č. j. 2 Azs 8/2004 - 55 či ze dne 21. března 2018 č. j. 6 Azs 6/2018 - 33). Rodinná situace žadatele o mezinárodní ochranu (usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 19. června 2014 č. j. 4 Azs 88/2014 - 18, ze dne 17. května 2017 č. j. 7 Azs 110/2017 - 18 či ze dne 21. května 2015 č. j. 9 Azs 15/2015 - 47) ani jeho obtíže s hledáním práce (rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 27. srpna 2003 č. j. 5 Azs 3/2003 - 54) mezi důvody hodné zvláštního zřetele bez přistoupení dalších okolností nespádají.

IV. Závěr a náklady řízení

[20] Nejvyšší správní soud tedy neshledal kasační stížnost důvodnou, pročez ji podle druhé věty § 110 odst. 1 s. ř. s. zamítl. Rozhodl tak bez jednání postupem podle § 109 odst. 2 s. ř. s.

[21] O nákladech řízení o kasační stížnosti rozhodl Nejvyšší správní soud podle § 60 odst. 1 a 7 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Žalobce neměl úspěch ve věci, nemá proto právo na náhradu nákladů řízení. Žalovaný měl ve věci plný úspěch, nevznikly mu však žádné náklady nad rámec obvyklé úřední činnosti, a náhrada nákladů řízení se mu tudíž nepřiznává.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 7. května 2019

JUDr. Tomáš Langášek
předseda senátu